

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 190/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou WEBBER LEGAL, s. r. o., Duchnovičovo námestie 1, Prešov, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 14Csp/78/2020 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 14Csp/78/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **prikazuje** v konaní sp. zn. 14Csp/78/2020 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. marca 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhoval prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie 1 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobca [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „žalobca“), sa návrhom na vydanie platobného rozkazu doručeným okresnému súdu 29. decembra 2020 domáhal zaplata 12 648,58 eur s príslušenstvom z titulu zmluvy o pôžičke č. [REDACTED] zo 6. februára 2017 proti žalovanému sťažovateľovi. Okresný súd platobným rozkazom č. k. 14Csp/78/2020 z 27. januára 2021 zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcovi žalovanú sumu spolu s úrokom z omeškania a náhradou trov konania. Sťažovateľ podal 16. februára 2021 odpor, v ktorom namietal, že mu nebola doručená zmluva o pôžičke, a tým sa nemôže relevantne vyjadriť, či dochádza k porušeniu jeho spotrebiteľských práv. Sťažovateľ žiadal od žalobcu spotrebný úver 20 000 eur pre účely bývania bez poistenia, pričom jeho žiadosť bola žalobcom zamietnutá pre nedostatok jeho bonity. Avšak žalobca mu oznámil, že mu môže byť poskytnutý spotrebný úver vo forme pôžičky v zníženej výške 17 000 eur, ak bude spotrebný úver poistený. Poistenie úveru bolo v zmluve o pôžičke predformulované a sťažovateľ jeho obsah nemohol ovplyvniť.

3. Okresný súd uznesením z 23. februára 2021 zrušil platobný rozkaz a žalobcu vyzval na vyjadrenie k odporu, čo žalobca využil. Následne okresný súd doručil sťažovateľovi výzvu z 26. apríla 2021 s možnosťou vyjadrenia sa. Sťažovateľ podaním z 20. mája 2021 žiadal okresný súd o doručenie zmluvy o pôžičke. Okresný súd oznámením z 26. mája 2021 upovedomil sťažovateľa, že prílohy, ktoré boli v konaní predložené, neobsahujú kópiu zmluvy o pôžičke. Výzvou z 22. apríla 2022 okresný súd vyzval žalobcu, aby zaslal „... zmluvu o pôžičke č. [REDACTED] zo dňa 6.2.2017, ktorá zmluva doposiaľ k žalobe priložená nebola“.

4. Sťažovateľ namietal, že napriek opakovaným žiadostiam mu nebola zaslaná zmluva o pôžičke, z ktorej si žalobca uplatňuje žalobnú pohľadávku. Ďalej tvrdil, že okresný súd takmer po roku vyzval žalobcu, aby v lehote 8 dní zaslal súdu zmluvu o pôžičke. Sťažovateľ namietal, že aj napriek výzve okresného súdu sa zmluva o pôžičke v prílohách nenachádza. Okrem iného tvrdil, že od podania žaloby uplynuli viac ako dva roky. Podľa názoru sťažovateľa je okresný súd od 27. mája 2021 absolútne nečinný (takmer dva roky). Okresný súd v namietanom konaní mal vydať platobný rozkaz bez toho, aby mu bola v konaní predložená zmluva o pôžičke pre účely *ex offio* preskúmania neprijateľných zmluvných podmienok. Sťažovateľ poukázal na to, že vec je právne a skutkovo jednoduchá a že svojím konaním nezapríčinil prieťahy v konaní.

III.

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 190/2023 zo 14. apríla 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

6. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že v namietanom konaní koná relatívne priebežne, a to s prihliadnutím na aktuálny stav vecí zákonnej sudkyne a uprednostnením reštančných vecí. Zároveň poznamenal, že namietané konanie bolo poznačené nepriaznivou pandémiou COVID-19 a s ňou súvisiacimi opatreniami.

IV.

7. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. V obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07, III. ÚS 233/2022), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne so zreteľom na judikatúru k týmto referenčným normám.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

9. Podľa čl. 17 Civilného sporového poriadku: *„Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.“*

10. Spor je o zaplatenie 12 648,58 eur s príslušenstvom z titulu zmluvy o pôžičke a v ktorom sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení žalovaného. Sťažovateľ predovšetkým namieta, že napriek opakovaným žiadostiam mu zo strany okresného súdu nebola zaslaná zmluva o pôžičke, podľa ktorej si žalobca uplatňuje žalobnú pohľadávku. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že dosiaľ sa zmluva o pôžičke nenachádza medzi prílohami a údajne sa nenachádza ani v súdnom spise. Od podania žiadosti sťažovateľom o zaslanie zmluvy (20. máj 2021) uplynula doba už takmer dva roky, čo sťažovateľovi nebol predložený tento kľúčový dôkaz, ak sa pominie podanie odporu vo februári 2021, kedy už sa sťažovateľ tejto listiny dovoľával. Vyžiadanie zmluvy a jej zaslanie sťažovateľovi by nemalo byť spojené so zložitými procesmi, naopak, úkony súdu s tým spojené sú prevažne administratívnej povahy.

11. V správaní sťažovateľa neboli zistené také postupy, ktoré mohli prispieť k celkovej dĺžke konania. Sťažovateľovi možno vytknúť, že na zbytočné prieťahy v konaní neupozornil predsedu okresného súdu podaním sťažnosti proti nečinnosti podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a sudcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

12. Ústavný súd hodnotil dĺžku namietaného konania od podania žaloby 30. decembra 2020. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že žalobca nezaplatil súdny poplatok spolu s podaním žaloby a na jeho zaplatenie bol okresným súdom vyzvaný 4. januára 2021. Súdny poplatok bol zo strany žalobcu zaplatený 19. januára 2021. Okresný súd 17. apríla 2023 určil termín pojednávania na 11. júl 2023.

13. Ústavný súd vzhľadom na judikatúru ESLP pripomína, že dĺžka konania v trvaní troch rokov na jednom stupni v okolnostiach prípadu je primeraná (rozsudok ESLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01, ods. 62). Namietané konanie trvá od podania žaloby 30. decembra 2020 približne dva a pol roka. Z toho bol okresný súd v namietanom konaní

jeden rok a desať mesiacov (od 26. mája 2021 do 17. apríla 2023) nečinný. V postupe okresného súdu možno bádať aj prvky nesústredenosti, keď vo veci rozhodol meritórne bez priloženej spotrebiteľskej zmluvy, aj keď procesné pravidlá pre vydanie platobného rozkazu vyžadujú súdny prieskum zmluvných podmienok. Podľa § 299 ods. 2 CSP: *„Ak sa uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy zo spotrebiteľskej zmluvy a žalovaným je spotrebiteľ, súd nevydá platobný rozkaz, ak spotrebiteľská zmluva alebo iné zmluvné dokumenty súvisiace so spotrebiteľskou zmluvou obsahujú zmluvnú podmienku, ktorá je neprijateľná.“* (porov. možné následky podľa uznesenia pléna ústavného súdu vo veci sp. zn. PLz. ÚS 1/2022). Nedoručenie zmluvy sťažovateľovi síce môže vyvolávať otázky, keďže rovnopis zmluvy sa už pri uzatváraní zmluvy štandardne zmluvnej strane odovzdáva, no bez bližšieho vysvetlenia odopieranie zmluvy sťažovateľovi v súdnom spore, v ktorom sa uplatňujú plnenia z takejto zmluvy, vyvoláva úplne zbytočné priťahy. Je to žalobca, ktorý na tvrdenia má doložiť dôkazy a ku ktorým prístup má mať aj druhá strana sporu.

14. Okresný súd ospravedlňoval dĺžku namietaného konania zaťaženosťou súdneho oddelenia, prednostným vybavovaním reštančných vecí a nepriaznivou pandemickou situáciou COVID-19. Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu (III. ÚS 391/2020, III. ÚS 704/2022). Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za priťahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov nie je pomenovanie príčin priťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

15. Ústavný súd uznáva, že obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát úplnej zodpovednosti za nadmernú dĺžku namietaného konania (rozsudok ESĽP z 8. 2. 2022 vo veci Q and R proti Slovinsku, sťažnosť č. 19938/20, § 80). Je nepochybné, že nepriaznivá epidemiologická situácia prispela k celkovej dĺžke konania, no podľa rozhodovacej činnosti ústavného súdu aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 28/2023), a teda nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov a nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 695/2021). Ústavný súd tiež konštatuje, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 577/2022, III. ÚS 704/2022). V súlade s judikatúrou ESĽP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESĽP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81).

16. Vzhľadom na uvedené okolnosti veci ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aj napriek tomu, že v konaní bol nariadený termín pojednávania na 11. júl 2023, ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priťahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde], pretože kým nie je vec právoplatne uzavretá, záležitosť nie je pre sťažovateľa skončená (rozsudok ESĽP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11).

V.

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 1 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (IV. ÚS 210/04). Po zohľadnení konkrétnych okolností prípadu, najmä dĺžky konania pred okresným súdom (dvoch rokov a troch mesiacov) konštatovanej neodôvodnenej nečinnosti a nesústreďenej činnosti okresného súdu, existencie objektívnych, náhle vzniknutých a nepredvídaných prekážok v súvislosti s opatreniami na zabránenie šírenia ochorenia COVID-19, ako aj predmetu sporu, ústavný súd dospel k záveru, že deklarovanie porušenia sťažovateľových práv je preňho v danom prípade dostatočným zadosťučinením. Či z pohľadu práva Európskej únie a implicitne povinnosti okresného súdu zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa (čl. 38 Charty základných práv Európskej únie) boli dané dôvody na priaznivejšie rozhodnutie pre sťažovateľa, najmä ak sa viac ako dva roky márne domáha dôležitého dôkazu, ústavný súd neposudzoval, pretože bol viazaný obsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti a sťažovateľ Chartu základných práv Európskej únie ako referenčnú normu neuplatnil (porov. III. ÚS 106/2021).

19. Ústavný súd preto sťažnosti sťažovateľa v časti požadovaného finančného zadosťučinenia nevyhovel.

VI.

20. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 530,86 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) vrátane 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu